

Békés Zoltán

A gyermeklétszám-adatok alakulása 2005-ben a fővárosi gyermekvédelmi szakellátásban

A december 31-ei létszámok

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásban 2005. december 31-én 3 051 fő (fiú 1 611, lány 1 440) részesült ellátásban. Közülük 2 387 fő (78,2 %) kiskorú, és 664 fő (21,8 %) utógondozói ellátott. A kiskorúak 52,8 százaléka (1255 fő) fiú, 47,2 százalékuk (1132 fő) lány. Az utógondozói ellátottak közül 356 fő (53,7 %) fiú és 307 fő (46,3 %) lány. Az ellátottak közel háromnegyede (73,3 %) 10 éves vagy idősebb, 54 százalékuk 13 éves vagy idősebb volt.

1. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásban 2005. 12. 31-én ellátásban részesültek megoszlása nemük és életkori csoportjuk szerint (fő, %)

Életkori csoport	Fiú	Lány	Együt t	Fiú	Lány	Együt t
	fő			%		
0–2 éves	92	85	177	5,7	5,9	5,8
3–5 éves	102	111	213	6,3	7,7	7,0
6–9 éves	223	195	418	13,9	13,6	13,7
10–13 éves	327	269	596	20,3	18,7	19,6
14–17 éves	511	472	983	31,7	32,8	32,2
kiskorúak	1 255	1 132	2 387	77,9	78,6	78,2
utógondozói ell.	356	308	664	22,1	21,4	21,8
Összesen	1 611	1 440	3 051	100,0	100,0	100,0

Ezek az arányok kis eltérésekkel megfelelnek a megelőző öt év adatainak. Az ellátottak teljes száma volt már valamivel 3 000 fő alatt, és volt kevéssel 3 100 fő fölött is, a minimum és a maximum közt 150 fős különbség van. Hasonló a helyzet mind a kiskorú, mind az utógondozói ellátottak közt is.

Az ellátottak gondozási helyek szerinti megoszlása mind a fenntartó, mind a gondozási hely típusa szempontjából lényegileg azonos volt a 2004. december 31-ei megoszlással. Az ellátottak 26 százaléka, 781 fő volt nevelőszülői hálózatokban elhelyezve. Az összes ellátott 9 százaléka a TEGYESZ befogadó otthonaiban és a 3 éven aluliakat befogadó különleges

gyermekotthonokban, 53 százalékuk (1 621 fő) valamilyen gyermekotthoni típusú intézményben, további 12 százalékuk (357 fő) lakásotthonokban lakott.

2. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásban 2005. 12. 31-én ellátásban részesült kiskorúak és utógondozói ellátottak megoszlása gondozási helyük típusa szerint (fő)

A gondozási hely típusa	Kiskorú	Utógond. ellátott	Összesen
TEGYESZ	74	50	124
A 3 éven aluliakat befogadó különleges gyermekotthon	159	8	167
Tegyesz hagyományos nevelőszülő	244	103	347
Tegyesz hivatásos nevelőszülő	126	23	149
Civil nevelőszülő	258	27	285
Gyermekotthon	900	192	1 092
Lakásotthon	221	71	292
Egészségügyi gyermekotthon	60	1	61
Különleges gyermekotthon fogyatékkal élők ellátására	243	58	301
Különleges lakásotthon fogyatékkal élők ellátására	56	9	65
Speciális Gyermekotthon	42	2	44
Utógondozó otthon	4	119	123
Összesen	2 387	663	3 050

A beáramlásról

Az alábbiakban csak a kiskorúak beáramlását mutatjuk be, mivel az utógondozói ellátás igénybevételének adatai nem mutatnak figyelemre méltó változást a korábbi évekhez képest. Az év folyamán nagykorúvá vált évjáratból 169 fő vette igénybe az utógondozói ellátást, náluk idősebb új utógondozói ellátott 21 fő volt.

1. ábra

A 2005-ben beutalt 584 fő kiskorú 25 fővel kevesebb, mint a 2004-ben beutaltak száma. (A beáramlás nagysága tehát tovább csökkent 2005-ben a 2003-as 649 fős „csúcshoz” és a 2004-es 609 főhöz képest.) A csökkenés nem a 6 éven aluliaknál, valamint a 13 éven felülieknél, hanem az általános iskolások korosztályában következett be.

A kiskorúak beáramlásának 2005-ös arányai kiemelt figyelmet érdemelnek, hiszen mind a nemek, mind a korosztályok szerint jelentősen eltérnek a korábbi évek arányaitól.

3. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásba 2005-ben bekerült kiskorúak megoszlása nemük és korosztályuk szerint (fő)

Korosztály	Fiú	Lány	Együtt
0–5 éves	119	98	217
6–13 éves	76	80	156
14–18 éves	80	131	211
Összesen	275	309	584

A bekerülő kiskorúak három korosztályának: a 6 éven aluliaknak, a 6–13 éves általános iskolai korosztálynak, valamint a 14–18 éveseknek a korábbi években tapasztalt közel egyenlő

aránya (2004-ben 33-33-34%) helyett 2005-ben a 6 éven aluliak (37,4%) és a 13 éven felüliek (36,2%) túlsúlya érvényesült, és az általános iskolai korosztály aránya (26,5%) erősen visszaesett.

A 2005-ben beutalt 584 fő kiskorú közül 275-en (46,7 %) fiúk, 309-en (53,3 %) lányok. Az utóbbi 15 évben (de lehet, hogy még ennél is hosszabb idő óta) először fordult elő, hogy a lányok száma meghaladta a fiúkét a beáramlásban. A korábbi öt évben a 6 éven aluliak és a 13 éven felüliek beáramlásában a fiúk enyhe, a középső korosztályban pedig erős túlsúlya érvényesült. 2005-ben mindhárom korosztályban magyarázatra szoruló változás történt. A 6 éven aluliak körében erős fiú túlsúly, a másik két korosztályban a fiúk eddigi túlsúlya helyett lány túlsúly jelentkezett. (A 13 éven felüli beutaltak nemek közti arányának erős változása mögött lényeges tényezők lehetnek, ezért annak okait és hátterét, amennyiben szükséges, tisztázni lehetne a későbbiekben.)

4. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásba 2005-ben és az azt megelőző öt évben bekerült kiskorúak megoszlása nemük és korosztályuk szerint (%)

Korosztály	2004			2005			2000–2004		
	Fiú	Lány	Együtt	Fiú	Lány	Együtt	Fiú	Lány	Együtt
0–5 éves	31,6	33,6	32,5	43,7	31,8	37,4	33,8	35,9	34,8
6–13 éves	36,7	29,6	33,5	27,0	26,0	26,5	32,9	29,8	31,5
14–18 éves	31,6	36,8	34,0	29,3	42,2	36,2	33,2	34,3	33,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A beutaltak életkori összetételének részletesebb (születési év szerinti) elemzése azt mutatja, hogy a 0–2 éves, ezen belül is az 1 éven aluli csecsemők, valamint a 14–17 éves nagykaszkok eddig is tapasztalt kiemelkedő aránya még tovább erősödött. A korábbi évekhez képest csökkent, ám továbbra is magas a 16-18 éves korban beutalt kiskorúak aránya a beáramlásban. 2005-ben 88 fő, az összes új beutalt 15 százaléka volt 15 évesnél idősebb.

5. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásba 2002-2005-ben bekerült kiskorúak megoszlása nemük és életkoruk szerint (fő)

Beutalás- kori életkor	2002			2003			2004			2005			Összesen		
	Fiú	Lány	Együtt	Fiú	Lány	Együtt	Fiú	Lány	Együtt	Fiú	Lány	Együtt	Fiú	Lány	Együtt
16 éves	22	30	52	32	23	55	29	33	62	17	26	43	100	112	212
17 éves	18	17	35	19	24	43	20	19	39	16	17	33	73	77	150
18 éves	9	4	13	11	8	19	10	9	19	7	5	12	37	26	63
Összesen	49	51	100	62	55	117	59	61	120	40	48	88	210	215	425

A beutaló szervezetek

A beutaltak közül 492 főt (84%) a budapesti kerületi, 41 főt (7%) vidéki gyámhatóságok, további 51 főt (9%) pedig a rendőrség utalt be a fővárosi szakellátásba. A budapesti kerületi gyámhatóságok által beutaltak közül 422 fő fővárosi, 70 fő pedig nem fővárosi gyámhivatal illetékességébe tartozik. A rendőrség és a vidéki gyámhivatalok által beutalt 92 fő közül 62 fő fővárosi, 30 fő vidéki illetékességű. (A fővároson kívüli gyámhivatal illetékességébe tartozó 100 fő új beutalt jelentős része akkor került a vidéki gyámhivatal illetékességébe, amikor vidéki telephelyű, fővárosi fenntartású gondozási helyre került, a korábbi gondviselő lakóhelyváltozása során pedig a kiskorú elvesztette korábbi fővárosi illetékességét; gondozási helyén kellett megjelölni állandó lakhelyét.)

A fővárosi beutaló szervezetek

6. tábla

A fővárosi gyámhatóságok által 2005-ben beutalt kiskorúak megoszlása a beutaló kerületi gyámhatóság, illetve gyámhivatal szerint (fő)

Bp.-i alapfokú gyámhatóság	Jegyző	Gyám- hivatal	Összesen
2. kerület	2	6	8
3. kerület	25	8	33
4. kerület	7	14	21
5. kerület	2		2
6. kerület	12	2	14
7. kerület	8	7	15
8. kerület	34	27	61
9. kerület	48	5	53
10. kerület	18	16	34
11. kerület	7	1	8
12. kerület	3	4	7
13. kerület	23	5	28
14. kerület	28	13	41
15. kerület	19	6	25
16. kerület	2	2	4

17. kerület	14	19	33
18. kerület	3	21	24
19. kerület	4	3	7
20. kerület	26	14	40
21. kerület	9	5	14
22. kerület	11	3	14
23. kerület	6		6
Budapest összesen	311	181	492

A fővárosi kerületekben beutaltak 63 százalékát (311 főt) a kerületi jegyzők, 37 százalékát (181 főt) a gyámhivatalok utalták be. A kerületi önkormányzatok tehát 2005-ben is közel kétszeres arányban vették igénybe a jegyző által meghozott ideiglenes beutaló határozat eszközét.

A budapesti beutalások száma elmarad az utolsó öt év átlagától, 2000 óta a legalacsonyabb. A beáramlás 2005. évi csökkenése tehát a fővárosi kerületi beutalások csökkenésének a következménye. (Ezzel kapcsolatban, sajnos, nem feltételezhető, hogy a csökkenés révén az utólagos szakmai megítélés számára indokolatlannak tűnő beutalások száma csökkent volna. Mint korábban kiderült, a csökkenés főleg az általános iskolai korosztályban történt, amelyben – tapasztalat szerint – a legkevésbé fordulnak elő utólag indokolatlannak bizonyuló beutalások. Inkább – úgy tűnik – arról van szó, hogy csökkent annak az esélye, hogy az alapellátás intézményei időben, legkésőbb általános iskolás, lehetőleg 6-9 éves korban felderítsék a 3–18 éves kiskorúak veszélyeztetettségét, és az arra valóban rászorulókat időben beutalják a szakellátásba.)

Egyéb beutaló szervezetek

A rendőrségi beutalások száma (51 fő) elérte, a vidéki gyámhatóságok fővárosi beutalásai pedig meghaladták az utolsó öt év átlagát. A vidéki gyámhatóságok általi beutalások több mint felét (23 fő) Pest megyében, a többit (17 fő) Kelet-Magyarországon hozták. Mindössze egy főt utaltak be a Dunántúlról.

7. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásba 2000-2005-ben a kerületi önkormányzatokon kívülről beutalt kiskorúak megoszlása naptári évek és a beutalás helye szerint (fő)

Beutaló szervezet,	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2000-2004
--------------------	------	------	------	------	------	------	-----------

régió							átlag
Rendőrség	50	61	35	61	45	51	50,4
Pest megye	8	11	12	22	19	23	14,4
Kelet-Magyarország	5	9	11	15	10	17	10,0
Dunántúl	2	2	8	9	13	1	6,8
Vidék összesen	15	22	31	46	42	41	31,2
Nem Budapest összesen	65	83	66	107	87	92	81,6

A rendőrség által 2005-ben beutalt kiskorúak az esetek több mint 80 százalékában budapesti, szűk 20 százalékban pedig vidéki gyámhivatal illetőségébe tartoznak.

A 2005-ös bekerülők testvérei a szakellátásban

A korábbi évek adataihoz hasonlóan a 2005-ös beutaltak 54 százalékának (316 fő) egyáltalán nincs testvére, 20 százalékuknak egy, 14 százalékuknak kettő, további 12 százalékuknak ennél több testvére van a gyermekvédelmi szakellátásban. Az új beutaltak közel hatvan, a 14–17 évesek 70 százaléka 2005-ben is testvérek nélkül, egyedül került beutalásra. Utóbbiak azok, akik túlnyomó többségükben nem elsősorban a szülői gondoskodás elmaradása vagy a szülő általi veszélyeztetés miatt lettek beutalva, hanem főleg saját magatartászavaraik és esetleg azokkal összefüggő egyéb defektusok (pszichiátriai problémák, pszichoaktív szerek használata stb.) miatt. Ezen nagykasasok jelentős részével kapcsolatban feltételezhető, hogy problémáik adekvát kezelése nem a gyermekvédelmi szakellátásba való beutalást igényelné, hanem olyan alapellátási formákat, amelyek mellett nem szükséges kiemelni az érintetteket a családjukból, hanem amelyek hatékony segítséget tudnak nyújtani a családnak ezeknek az életviteli-magatartási rendellenességeknek a korrekációjában.

8. tábla

A 2000-2005-ben beutalt kiskorúak szakellátásban lévő testvéreinek a száma a beutalás éve szerint (%)

Testvérek száma	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Össz.
nincs testvére	55,6	56,0	48,8	52,4	47,0	54,1	52,3
egy testvére van	20,3	18,2	20,9	14,5	25,0	19,5	19,7
két testvére van	11,1	8,9	13,1	11,7	13,3	13,9	12,0
három testvére van	5,8	5,7	9,4	11,9	4,8	5,3	7,2
négy testvére van	3,8	5,9	4,0	2,9	4,3	3,6	4,1
öt vagy több	3,5	5,2	3,7	6,7	5,8	3,5	4,6
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Nem meglepő, hogy a 18. éves korában beutalt 12 főnek szintén nincs testvére a szakellátásban. Ezek a fiatalok minden bizonnyal csak azért lettek beutalva a szakellátásba, hogy ezen keresztül jogosultak legyenek az utógondozói ellátásra. Amennyiben a gyermekkorhoz kötődő szociális alapellátásokra való jogosultság életkori határa a jelenlegi 18 éves korról magasabbra emelkedik, ezeket a fiatalokat már nem fogják beutalni, hanem (a most így elérhető, de ezen fiatalok számára nem igazán megfelelő utógondozói ellátás helyett) adekvátabb alapellátási formákat fognak igénybe venni.

9. tábla

A 2005-ben beutalt kiskorúak szakellátásban lévő testvéreinek a száma korcsoportjuk szerint (fő)

Korcsoport	nincs testvére	1 testvér	2 testvér	3 testvér	4 testvér	5 vagy több testvér	Összesen
0–2 éves	90	30	18	2	7	4	151
3–5 éves	21	16	16	6	3	4	66
6–9 éves	21	13	17	8	4	4	67
10–13 éves	32	20	19	10	3	5	89
14–17 éves	140	35	11	5	4	4	199
18. éves	12						12
Összesen	316	114	81	31	21	21	584

A beutalások okai

A beutaló határozatokból meríthető fontos adat a bekerülés okainak a megjelölése. Ennek az adatnak az alapján persze nem közvetlenül a beutalás okairól értesülünk, hanem csak arról, hogy mit tartalmaznak erről a kérdésről a beutaló határozatok. Az elemzésre közvetlenül felhasználható adatot nem a határozatok készítői szolgáltatják, hanem a TEGYESZ munkatársai vizsgálják meg a határozatokat, és rögzítik a beutalás okára vonatkozó legfeljebb három legfontosabb hivatkozást. (Figyelembe kell venni, hogy a beutaló határozatok készítői egyes esetekben azért tekintenek el a beutalás tényleges indokainak teljes körű felsorolásától, hogy elkerüljék az ebből származható konfliktusokat. A beutalások okairól szélesebb információs bázison – a teljes iratanyag, a Szakértői Bizottság és a gondozási helyek megállapításai stb. alapján – lehet korrekt információhoz jutni.)

Ugyanakkor mind a fenntartó önkormányzatnak, mind a szakmai tervezésnek elengedhetetlenül fontos megbízható információt szerezni az új bekerülőkről. Leginkább a beutalások

okainak elemzése alapján lehet képet alkotni a gyermekvédelmi szakellátás iránti szükségletek alakulásáról, beleértve a diszfunkcionálisnak tekinthető igényeket is. A fővárosi és a Pest megyei gyermekvédelmi szakellátás közép-magyarországi integrációjának távlatában különösen szükségesnek látszik a jelenleginél alaposabb információhoz jutni a szakellátás igénybevételét a fővárosban (és Pest megyében) meghatározó szükségletekről és azok érvényesítéséről. Ez szükségessé teszi a beutalások okairól jelenleg rendelkezésre álló információ adatbázisának szélesítését és folyamatos elemzését.

A 10. tábla arra a kérdésre ad választ, hogy a Fővárosi TEGYESZ munkatársai milyen okokra való hivatkozásokat találtak az egyes beutaló határozatokban. Az 5. számú jegyzetben leírt csoportosítás szerint az első két csoportba sorolhatók azok a beutalások, amelyek indokoltsága kétségtelennek látszik, amennyiben elfogadjuk, hogy a hivatkozások megfelelnek a valóságnak. Azt látjuk, hogy az 1. és a 2. csoportba sorolt beutalások együtt az összes beutalás közel 60 százalékát teszik ki. A beutalások több mint negyven százalékában tehát a határozat nem nyújt egyértelmű igazolást arra, hogy indokolt az érintett kiskorú beutalása a szakellátásba.

10. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásba 2002-2005-ben beutalt kiskorúak megoszlása a rögzített beutalási okok típuscsoportjai szerint (fő)

Okcsoport	2002	2003	2004	2005	Együtt
1. bántalmazás-veszélyeztetés	57	95	101	95	348
2. az ellátás-gondozás megoldatlansága	288	292	260	238	1 078
3. csak a szülők devianciái	56	50	51	57	214
4. csak a gyermek devianciái	123	141	123	115	502
5. csak anyagi és egyéb hivatkozás	70	65	72	73	280
Összesen	594	643	607	578	2 422

A beutaló határozatok ezen utóbbi csoportjában – amelyek tehát nem tartalmaztak a beutalás indokoltságát kétségtelenné tevő hivatkozásokat – az összes beutalt körülbelül 9 százalékánál találunk a szülők devianciáira való hivatkozást. Ezek a tényezők (például: „a szülő italozik”, „a szülő kriminalitása”, „... prostitúciója” stb.) persze nagy valószínűséggel társulhatnak a beutalást közvetlenül indokoltta tevő okokkal, ezekben a határozatokban azonban nincs nyoma ilyen társulásnak. Ezért bizonytalanságban maradhatunk a felől, hogy volt-e kielégítő indoka a beutalásnak.

11. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásba 2002-2005-ben beutalt kiskorúak megoszlása a rögzített beutalási okok típuscsoportjai szerint (%)

Okcsoport	2002	2003	2004	2005	Együtt
1. bántalmazás-veszélyeztetés	9,6	14,8	16,6	16,4	14,4
2. az ellátás-gondozás megoldatlansága	48,5	45,4	42,8	41,2	44,5
3. csak a szülők devianciái	9,4	7,8	8,4	9,9	8,8
4. csak a gyermek devianciái	20,7	21,9	20,3	19,9	20,7
5. csak anyagi és egyéb hivatkozás	11,8	10,1	11,9	12,6	11,6
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Még nagyobb lehet a bizonytalanságunk az összes beutalás több mint 20 százalékát kitevő 4. csoportban, ahol az előbb említett okok hiányában a fő beutalási oko(ka)t a beutaltak devianciái képezik. Ezekben a határozatokban még inkább hiányzik az említett okok együttjárása a beutalás indokoltságát kétségtelenül alátámasztó, az 1. és a 2. csoportba sorolt okokkal.

A legnagyobb gondba azonban (az összes beutalás 11-12 százalékát kitevő) utolsó, 5. csoportba sorolt beutalásoknál kerülünk, amelyekben a rögzítők nem találtak az eddigiekben felsorolt jellegű hivatkozást, hanem kizárólag anyagi okokra való utalást, amelyhez legfeljebb a gondviselő helyzetére (egyedülálló, elvált, élettárrsal él, a szülők külön élnek stb.) való hivatkozás kapcsolódott.

12. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásba 2002-2005-ben beutalt 14–18 éves kiskorúak megoszlása a rögzített beutalási okok típuscsoportjai szerint (fő)

Okcsoport	2002	2003	2004	2005	Együtt
1. bántalmazás-veszélyeztetés	12	23	15	24	74
2. az ellátás-gondozás megoldatlansága	65	76	83	74	298
3. csak a szülők devianciái	16	12	15	12	55
4. csak a gyermek devianciái	87	99	85	93	364
5. csak anyagi és egyéb hivatkozás	15	5	9	5	34
Összesen	195	215	207	208	825

Az összes beutaltétól erősen eltérő arányokat találunk a 14–18 éves korban beutaltak beutaló határozataiban található hivatkozások típuscsoportjai között. A beutalás indokoltságát kétségtelenül alátámasztó okokat kiemelő 1. és 2. csoport együtt sem érte el a beutaltak felét, 45-47 százalék között mozgott. A 4. (a beutaltak saját devianciái mellett legfeljebb csak

anyagi okokat tartalmazó) csoport volt a legnagyobb (44-46%), kis híján elérte az első két csoport arányát. Háromszor kevesebb (4%) beutalási határozat hivatkozott pusztán anyagi okokra, mint az összes beutalt között.

13. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásba 2002-2005-ben beutalt 14–18 éves kiskorúak megoszlása a rögzített beutalási okok típuscsoportjai szerint (%)

Okcsoport	2002	2003	2004	2005	Együtt
1. bántalmazás-veszélyeztetés	6,2	10,7	7,2	11,5	9,0
2. az ellátás-gondozás megoldatlansága	33,3	35,3	40,1	35,6	36,1
3. csak a szülők devianciái	8,2	5,6	7,2	5,8	6,7
4. csak a gyermek devianciái	44,6	46,0	41,1	44,7	44,1
5. csak anyagi és egyéb hivatkozás	7,7	2,3	4,3	2,4	4,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A fenti adatok azt mutatják, hogy a 2002-2005. évi beutaló határozatok több mint 40 százaléka kétséget hagyott afelől, hogy indokolt volt-e a beutalás. A 14-18. éves új beutaltak között ez az arány meghaladta az ötven százalékot. Ebben a korosztályban a határozatok közel fele kizárólag a beutaltak devianciáira és anyagi okokra való hivatkozást tartalmazott.

A fentiekhez nagyon hasonló adatokat lehet kapni akkor is, ha csak az utolsó három kiskorú évjárat, a 16–18. éves korban beutaltak beutalásának okait elemezzük.

További lényeges tény, hogy semmivel sem kapunk kedvezőbb információt, ha csak a fővárosi kerületi beutalásokról szóló adatokat vizsgáljuk. A fenti adatok tehát elsősorban a fővárosi alapfokú gyámhatóságok és gyámhivatalok beutalási gyakorlatát, pontosabban a beutaló határozatok hivatkozásait jellemzik.

A beutalások formája – a bekerülők gondoskodási formája

A bekerülő 584 fő közül 479 főt (82%) ideiglenes hatállyal, 105 főt (18%) pedig nevelésbe (103 főt átmeneti, 2 főt tartós nevelésbe) vétel mellett utaltak be 2005-ben a fővárosi szakellátásba. Az ideiglenes hatályú beutalások felülvizsgálatakor a gyámhivatalok 141 fő beutalását megszüntették, 276 főt átmeneti, 3 főt pedig tartós nevelésbe vettek, további 59 fő pedig IH-s maradt. A 103 fő átmeneti neveltként beutalt közül 8 főnek megszűnt a beutalása a

tárgyév során. Egy fő beutaláskori tartós nevelésbe vételét pedig az illetékes gyámhivatal átmenetire módosította.

14. tábla

A 2005-ben beutalt kiskorúak (a 2005-ben ki is kerültek és az ellátásban maradtak) megoszlása a beutaláskori és az utolsó gondozási forma szerint (fő)

Beutaláskori gondozási forma Utolsó↓	2005-ben kikerült			Ellátásban volt 12. 31-én				Összesen			
	IH	AT	Együtt	IH	AT	TN	Együtt	IH	AT	TN	Együtt
IH	141		141	59			59	200			200
AT	23	8	31	253	95	1	349	276	103	1	380
TN	1		1	2		1	3	3	0	1	4
Összesen	165	8	173	314	95	2	411	479	103	2	584

A 2005-ben történt 479 ideiglenes hatályú beutalás mind számában, mind arányában csökkent jelent a sokéves gyakorlathoz képest: 2004-ben például a bekerülők 84 százalékát (509 főt) utaltak be ideiglenes hatállyal, és csak 16 százalékukat vették nevelésbe (átmeneti: 97, tartós: 2 fő). Az elsőprő többséget adó ideiglenes hatállyal beutaltak életkori összetétele határozza meg 2005-ben is az egész beáramlás életkori arányait.

A beutaló szervezetek, úgy tűnik, nem követik a gyermekvédelmi törvény előírásait az ideiglenes hatályú beutalás alkalmazásakor. A 2005-ben beutalt 479 fő ideiglenes hatállyal beutalt kiskorú csupán egyharmadának (34,4%) határozatában szerepelt vészhelyzetre való hivatkozás.

A nagykorúvá válásuk évében beutalt 12 fő közül 9 főt ideiglenes hatállyal utaltak be, 3 főt pedig átmeneti nevelésbe vettek a beutaláskor. A felülvizsgálat következtében a gyámhivatalok további 6 főt átmeneti nevelésbe vettek, mielőtt megszüntették volna a beutalásukat.

Az 584 fő új beutalt kiskorú 30 százalékának, 173 főnek tehát megszűnt a beutalása december 31-éig, és ha eltekintünk a nagykorúvá válása évében bekerült 12 főtől, a többi korcsoport átlagos tárgyévi kikerülési aránya is 28 százalék. Ez az arány kb. 2 százalékkal alacsonyabb, mint 2004-ben volt, megegyezik azonban a 2003-as aránnyal, és meghaladja a 2002-ben beutaltak tárgyévi kikerülési arányát.

Befogadás, elhelyezés

15. tábla

A 2005-ös beutaltak megoszlása a befogadó hely típusa szerint (fő, %)

A gondozási hely típusa	Bekerülés	
	fő	%
Tegyesz	325	55,7
A 3 éven aluliakat befogadó különleges gyermekotthon	145	24,9
Tgysz hagyományos nevelőszülő	10	1,7
Tgysz hivatásos nevelőszülő	2	0,3
Civil nevelőszülő	17	2,9
Gyermekotthon	62	10,6
Lakásotthon	9	1,6
Különleges gyermekotthon fogyatékkal élők ellátására	12	2,0
Speciális gyermekotthon	2	0,3
Összesen	584	100,0

A beutaltak 56 százaléka (325 fő) a TEGyESz férőhelyein, 25 százalékuk (145 fő) a 3 éven aluliakat befogadó különleges gyermekotthonokban, további 14 százalék (85 fő) gyermekotthonokban (közülük 12 fő fogyatékos, 2 fő pedig speciális gyermekotthonban), 4 százalék (29 fő) pedig nevelőszülőnél nyert elhelyezést.

A TEGyESz-be került beutaltak közül 96 főnek megszűnt a beutalása, 173 főt elhelyeztek: 138 főt gyermekotthonokban (ezen belül 15 főt fogyatékos, további 1-1 főt különleges és utógondozó otthonban), 29 főt lakásotthonokban, 6 főt nevelőszülőnél; 56 fő pedig a TEGyESz-ben maradt. A különleges gyermekotthonokba befogadott 3 év alatti kiskorúak közül 59 fő kikerült, 4 főt nevelőszülőnél helyeztek el, 82 fő a befogadó helyen maradt.

16. tábla

A fő befogadóhelyeken befogadott 2005-ös beutaltak megoszlása gondozási helyük típusa, illetve a kikerülés szerint (fő)

A gondozási hely típusa	TEGYESZ befogadó otthonai	A 3 éven aluliak befogadó otthonai
TEGYESZ	56	
A 3 éven aluliakat befogadó különleges gyermekotthon	1	82
Tgysz hagyományos nevelőszülő	5	
Civil nevelőszülő	1	4
Gyermekotthon	121	

Lakásotthon	27	
Különleges gyermekotthon fogyatékkal élők ellátására	15	
Különleges lakásotthon fogyatékkal élők ellátására	2	
Utógondozó otthon	1	
Kikerülés	96	59
Összesen	325	145

Igen nagy jelentőséggel bír az a tény, hogy a fő befogadó helyekről – amelyek tehát az új beutaltaknak 2005-ben is több mint 80 százalékát fogadták be – 155 fő ki is került az év folyamán. (A más gondozási helyen befogadott vagy ott elhelyezett beutaltak közül csak 12 fő került ki.) A fővárosi gyermekvédelmi szakellátást hosszú ideje jellemzi az, hogy az új beutaltak körülbelül 30 százaléka el is távozik a naptári éven belül. Egy részüket, úgy tűnik, be sem kellett volna utalni, más részük pedig néhány hét-hónap gondozás után elhagyhatta a szakellátást. (Közéjük tartoznak azok is, akiknek ugyan nem szűnik meg a szakellátásba való beutalása, azonban más területi szakszolgálat illetékességébe kerülnek át. Ők tehát nem a szakellátást hagyják el, hanem csak a fővárosi hálózat illetékességéből kerülnek ki.)

Rendkívül fontos körülmény, hogy a beutaltaknak ez a része – legfeljebb egy-két kivétellel – nem kerül elhelyezésre a befogadó helyekről a beutalás megszűnése előtt. Ez nemcsak azért előnyös, mert így csökkenteni lehet az ellátó hely változásával elkerülhetetlenül járó elszakadási-beilleszkedési traumákat. Több megyében működik ennek a célnak a szolgálatában olyan, egyes helyeken „célirányos” vagy „irányított” befogadásnak nevezett gyakorlat, amely szerint az új beutaltat egyenesen a nagy valószínűséggel későbbi állandó gondozási helyévé váló gondozási hely fogadja be. Ennek a megoldásnak vannak méltányolható előnyei minden olyan esetben, amelyben első perctől kézenfekvő, hogy hol lesz a beutalt kiskorúak gondozási helye. Az is megoldható probléma, hogy a befogadás feladata sajátos körülmények és légkör meglétét, sajátos módszertant és különleges szakértelem közreműködését igényli. Mindezeknek a feltételeknek és képességeknek a beutalt kiskorú mielőbbi eredményes „hazagondozását” kell maximálisan szolgálni mindazokban az esetekben, amelyekben van esély a hazagondozásra.

Ebben a tekintetben azonban nagyon jelentős különbség van a fő befogadó helyek és a többi gondozási hely között. A működési feltételeik alapján súlyos belső érdekkonfliktusokkal terheltlen működő területi szakellátási hálózatokban ugyanis egyedül a fő befogadó helyek

intézményi-szervezeti érdekeivel esik egybe maradéktalanul, minden kétséget kizáróan a beutaltak minél előbbi sikeres hazagondozásának érdeke. Valamennyi más gondozási helynek vannak ettől erősen eltérő, sőt ezzel kifejezetten ellentétes érdekei is.

A fővárosi szakellátási hálózatnak az a gyakorlata tehát, hogy az új beutaltak túlnyomó többségét az erre a célra specializálódott fő befogadó helyek fogadják be, meghatározó szerepet játszik a beutaltak körülbelül 30 százalékának rövid időn belüli sikeres hazagondozásában.

A kiáramlásról

A gyermekvédelmi szakellátásba való beutalása 603 főnek szűnt meg 2005-ben, közülük 303 fő (50,2%) fiú, 300 fő (49,8%) lány. A kikerülők közel kétharmada (381 fő, 63,2%) 13 évesnél idősebb volt. A nagykorúvá válók – a korábbi évekhez hasonlóan – maguk is kitették a kikerülők 45 százalékát (270 fő). A kikerültek szűk egynegyede (141 fő, 23,4%) 6 éven aluli életkorban került ki, és mindössze egyhetedük (13,4%) távozott 6–13 éves korban. Ha eltekintünk attól a 256 főtől, akiknek csak a nagykorúságuk elérése okán szűnt meg a beutalása (és akik közül 169 fő utógondozói ellátottá vált a 18. születésnapja után), a kiskorúan kikerültek 41 százaléka 6 éves kora előtt, 36 százaléka 13 éves kora után, és mindössze 23 százalékuk került ki általános iskolai életkorban a szakellátásból.

A nemek kiegyensúlyozott aránya mögött a 3 éven aluliak között a fiúk, a 14–17 éves korcsoportban pedig a lányok voltak erős túlsúlyban. Előbbinek az örökbefogadásra jelentkezők eltérő preferenciái, utóbbinak pedig az az érthető kérdés kölcsönöz jelentőséget, hogy (a beáramlásban is megnőtt számú) 13 éven felüli lányok kikerüléséhez kapcsolódnak-e aggodalomra okot adó tényezők és indítékok.

17. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásból 2005-ben kikerültek megoszlása nemük és korcsoportjuk szerint (fő)

Korcsoport	Fiú	Lány	Együtt
0-2 éves	54	37	91
3-5 éves	26	24	50
6-9 éves	18	13	31

10-13 éves	22	28	50
14-17 éves	41	70	111
18 éves	142	128	270
Összesen	303	300	603

Mint az alábbi ábra is mutatja, a fiúk többen (142 fő) maradtak nagykorúságukig a szakellátásban, mint a lányok (128 fő).

2. ábra

A kiáramlás 2005. évi arányai nagyrészt megegyeznek a megelőző három év arányaival. A viszonylag legnagyobb eltérést az általános iskolai korosztály még a korábbiaknál is alacsonyabb aránya jelenti.

Az általános iskolások nagyon alacsony aránya mind a beáramlásban, mind a kiáramlásban –úgy tűnik – részben arra vezethető vissza, hogy a veszélyeztetettség felderítése nagyon gyengének bizonyul az óvodás és az általános iskolás korcsoportokban. A gyermekek legsúlyosabb veszélyeztetettségi esetei viszonylag gyakrabban ismertté válnak a beutaló szervezetek számára már az érintett kiskorúak 0-2 éves korában. A csecsemőkorból kikerült, 14 éven aluli kiskorúak veszélyeztetettségi eseteiben azonban igen ritka a szakellátásba való

beutalás. A 13 évesnél idősebben nagy tömegben bekerülők jelentős részének azonban sokkal alacsonyabb életkorban indokolt lett volna a beutalása.

Ennek az a következménye, hogy az óvodás és általános iskolás korosztályhoz tartozók aránya csekély a szakellátásban. Különösen a 13 éven felüli ellátottak számától erősen elmaradó arányuk okoz komoly gondokat a túlnyomó többségükben családszerű működésre berendezkedett, széles korhatárú gyermekcsoportokkal működő gondozási helyek számára. Ennek következtében a gondozási helyek nagyon kevésbé érdekeltek a korosztályhoz tartozó ellátottak „hazagondozásában”; érdekükben áll viszont a 10 évesnél alacsonyabb életkorban beutalt kiskorúakat minél tovább gondozásukban tartani.

18. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásból 2002-2005-ben kikerültek megoszlása a kikerülés éve és korcsoportjuk szerint (%)

Korcsoport	2002	2003	2004	2005	Együtt
0–2 éves	13,7	14,5	11,0	15,1	13,5
3–5 éves	10,0	7,3	8,6	8,3	8,5
6–9 éves	8,4	8,8	7,5	5,1	7,4
10–13 éves	6,5	9,1	11,3	8,3	8,9
14–17 éves	15,2	15,2	19,3	18,4	17,1
18. éves	46,2	45,2	42,4	44,8	44,6
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Miért és hova távoznak a kikerülők?

A szakellátásba való beutalás az esetek felében (304 fő, 50,4%) azért szűnt meg 2005-ben, mert a kikerülők családba kerültek. Közülük 262 fő a saját korábbi családjába került, 40 főt örökbe fogadtak, további 2 fő pedig házasságot kötött.

A kikerülők másik felének esetében külső körülmények miatt szűnt meg a beutalás. A nagykorúságát elérte 256 fő (42,5%). Csak a szakellátás fővárosi kötelékéből került ki, azaz más TEGYESZ gondozásába került át 41 fő (6,8%). Sajnos, a 2005. év sem múlt el anélkül, hogy haláleset vetett véget a gondozásnak: 2 fő (egy 8 éves kora óta gondozott 17 éves és egy kétéves korától ellátott, 18. évében járó fiú) elhunyt az év folyamán.

19. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásból 2005-ben kikerültek megoszlása a kikerülés oka és korcsoportjuk szerint (fő)

Korcsoport	Hazakerült	Örökbef.	Házasság	Nagykorú lett	Áthelyezték	Meghalt	Együtt
0–2 éves	53	18	0	0	20	0	91
3–5 éves	37	9	0	0	4	0	50
6–9 éves	19	9	0	0	3	0	31
10–13 éves	41	4	0	0	5	0	50
14–17 éves	101	0	2	0	7	1	111
18 éves	11	0	0	256	2	1	270
Összesen	262	40	2	256	41	2	603

A gondozásban töltött idő

A 2005-ben hazakerültek átlagban 467 napot (közel egy év és négy hónapot) töltöttek előzőleg a szakellátásban. Ennél rövidebb gondozási időt (246 nap) csak azoknál találunk, akiknek meg sem szűnt a beutalása a szakellátásba, csak más TEGYESZ illetékességébe kerültek. Az örökbefogadásnak köszönhetően kikerült kiskorúak átlagos gondozásban töltött ideje sokkal több: 1 355 nap (kb. 3 év és 8 hónap). Ennek oka az, hogy a viszonylag magasabb életkorban örökbe fogadott kiskorúak túlnyomó többsége egészen korán, 0-1 éves korában lett beutalva, így hosszú időt töltött gondozásban. A nagykorúságuk miatt „kikerültek” átlagban 2 647 nappal (7 és negyed évvel) a 18. születésnapjuk előtt lettek beutalva.

20. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásból 2001-2005-ben kikerültek gondozásban töltött átlagos ideje a kikerülés éve és oka szerint (nap)

A kilépés oka	2001	2002	2003	2004	2005
Hazakerült	420	521	533	521	467
Örökbe fogadták	1 032	1 089	1 366	1 181	1 355
Nagykorú lett	2 788	3 122	2 816	2 259	2 647
Áthelyezték	309	553	500	214	246

Mind a hazakerültek, mind az „áthelyezettek”, mind azok esetében, akiket örökbe fogadtak, az egyszerű számtani átlagnál sokkal rövidebb gondozásban töltött időt találunk a „súlyozott” átlag szerint. (Ebben az esetben kizártuk az átlagszámításból az adatok fő tendenciájától

távoleső, extrém adatokat, és csak a meghatározóan jellemző többséget vettük tekintetbe.) A 2005-ben hazakerültek eszerint jellemzően 149 nap gondozás után távoztak, a más TEGyESz illetékességébe való átkerüléshez jellemzően 42 nap volt szükséges, a 2005. évi örökbe-fogadásokat pedig jellemzően 999 nap (több mint 2 év és 8 hónap) szakellátás előzte meg. A nagykorúságuk eléréséig a szakellátásban maradt gondozottak „jellemző” átlagos gondozási ideje is hosszú idő: 2374 nap (6 és fél év) volt.

21. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásból 2001-2005-ben kikerültek gondozásban töltött idejének „súlyozott” átlaga a kikerülés éve és oka szerint (nap)

A kilépés oka	2001	2002	2003	2004	2005
Hazakerült	85	114	125	106	149
Örökbe fogadták	672	703	692	818	999
Nagykorú lett	2 048	3 025	2 575	1 516	2 374
Áthelyezték	98	99	77	49	42

Az egyszerű átlagok ötéves összehasonlítása csak a más TEGYESZ-hez való áthelyezést megelőző gondozási idő nagyfokú lerövidülésével mutat jelentős változást. A hazakerültek, örökbe fogadottak és a nagykorúvá váltak adatai hullámzóan változtak az elmúlt öt év során, nagyságrendjük azonban nem változott. A súlyozott átlagok ötéves összehasonlítása emellett növekedési tendenciát jelez mind a hazakerültek, mind az örökbefogadás miatt kikerültek körében. A jelzés ellenőrzése és a háttérben található tényezők felderítése mélyebb elemzést igényel. Azt mindenesetre a gondozás átlagos idejére vonatkozó adatok is mutatják, hogy a fővárosi gyermekvédelmi szakellátásban egymástól igen nagy mértékben különböző ellátási-gondozási szükségletek kielégítése egymástól erősen eltérő gondozási történetek keretében folyik egymás mellett.

A kikerültek gondozásban töltött ideje a gondozási formák szerint

Az ideiglenes hatályú beutalásból kikerültek 2005-ben átlagosan 68, az átmeneti nevelésből távozóak 1835 napot (5 évet), a tartós nevelésből kikerülők pedig 3422 napot (közel 9 és fél évet) töltöttek gondozásban. A jellemző átlag az IH-s kikerülteknél 45 nap, az átmeneti nevelteknél 1080 nap (3 év), a tartós nevelteknél pedig az egyszerű átlagnál is több, 3634 nap (10 év) volt. Az ötéves összehasonlítás mutatja, hogy sikeres volt az erőfeszítés az elmúlt

években az ideiglenes hatályú beutalással járó gondozási idő leszorítására: a súlyozott átlag 69-ről 45 napra csökkent.

22. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásból 2001-2005-ben kikerültek gondozásban töltött átlagos ideje a gondozási forma és a kikerülés éve szerint (nap)

A kikerülés éve	IH		AT		TN	
	Egyszerű	Súlyozott	Egyszerű	Súlyozott	Egyszerű	Súlyozott
2001	140	69	2 100	1 417	2 622	1 158
2002	175	59	2 219	1 531	3 373	2 707
2003	109	49	2 053	1 379	3 553	4 017
2004	95	49	1 727	1 016	2 884	2 723
2005	68	45	1 835	1 080	3 422	3 634

A hazakerülés mind ideiglenes hatályú beutalásból, mind átmeneti nevelés után viszonylag rövid idejű gondozás után következik be. Az áthelyezés az ideiglenes hatályú beutaltak közt a legrövidebb időt veszi igénybe, az átmeneti nevelteknél azonban közel három, illetve jellemzően két évet. Az örökbefogadást jellemzően ideiglenes hatályú beutalásból 4, tartós nevelésből 15 hónap, átmeneti nevelteknél pedig 2 és fél év gondozás előzi meg,

23. tábla

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásból 2001-2005-ben kikerültek gondozásban töltött idejének „egyszerű” és „súlyozott” átlaga a gondozási forma és a kikerülés oka szerint (nap)

A kilépés oka	IH		AT		TN	
	Egyszerű	Súlyozott	Egyszerű	Súlyozott	Egyszerű	Súlyozott
Hazakerült	88	51	986	602
Örökbe fogadták	871	127	1 372	923	965	447
Nagykorú lett	430	330	2 579	2 074	4 394	5 382
Áthelyezték	69	44	1 074	896

A beáramlás és a kiáramlás együttes hatása

A beáramlás és a kiáramlás együttesen 1 014 főt, az év folyamán legalább egy napig ellátásban részesült kiskorúak 34 százalékát érintette 2005-ben. A 2004.12.31-én ellátásban részesült kiskorúak 18 százaléka kikerült 2005-ben, és a 2005.12.31-én ellátásban részesült

kiskorúak 17 százaléka volt új beutalt. Az év folyamán be-, majd kikerültek a kiskorúak szokásos 2 400 fő körüli létszámának 7 százalékát tették ki.

Következtetések

A fővárosi gyermekvédelmi szakellátásba való beáramlás és az onnan való kiáramlás 2005. évi adatainak az elemzése alapján megállapíthatók a következők:

- 2005-ben is folytatódott az ellátottak számának – nagyon lassú – csökkenése; ez érvényes mind a kiskorú, mind az utógondozói ellátottakra.
- A beáramlás és a kiáramlás évek óta tartó lassú csökkenése kiemelt figyelmet érdemel. Nem mindegy ugyanis, hogy a gyermekvédelmi szakellátás iránti szükséglet csökken-e (ami egyáltalán nem valószínű), a szakellátás diszfunkcionális igénybevétele hagyott alább (ami, sajnos, szintén nemigen hihető az adatok ismeretében), a beutalásokban és azok megszüntetésében közreműködő (gyámhivatali, TEGYESZ stb.) apparátus munkaterhei nőttek meg valamilyen okból, ami miatt kevesebb ilyen határozatot képesek meghozni egy évben, vagy – ami a kiáramlás csökkenését illeti – erősödött volna a gondozási helyek ellenérdekeltsége a 14 éves koruk előtt beutalt kiskorúak mielőbbi hazagondozására való törekvéssel szemben, esetleg egyéb ok (is) felfedezhető a csökkenés hátterében. Mindenesetre rendkívül fontos feltárni ezeket az okokat.
- Ez az igény, valamint a gyermekvédelmi szakellátásnak az egész régióra kiterjedő további fejlesztésének igénye szükségessé teszi azt, hogy a jelenleginél mélyebb és pontosabb információval rendelkezünk a szakellátásba bekerülőkről, a szakellátás igénybevételének okairól, indítékairól és egyéb tényezőiről. A TEGYESZ ezirányú képességeit és kapacitását javítani szükséges annak érdekében, hogy a ellátottakkal való foglalkozás minden elemében keletkező információ összegeződjön a szakellátás iránti szükségletekre, továbbá a beutalásban és annak megszüntetésében közreműködő hivatalok és intézmények működésére vonatkozó közös tudásban.
- Az ellátottak év végi létszamarányainak hasonlósága mellett mind a beáramlásban, mind a kiáramlásban tovább csökkent az általános iskolai (6-13 éves) korosztály súlya, új beutalás és „hazagondozás” egyaránt alig fordul elő ebben az életkorban. Nehéz ellenállni a

kínálkozó következtetés csábításának, amely szerint ez a tény elsősorban az iskolai (és óvodai) gyermekvédelem majdnem teljes felszámolódására vezethető vissza. Ez a fő oka annak, hogy a gyermekvédelmi szakellátásra valóban rászoruló, 3 éves, vagy idősebb kiskorúak csak elvétve kerülnek a gyámhivatalok látóterébe mindaddig, amikor (rendszerint 14 éves vagy idősebb korukban) már komoly és súlyos magatartászavarokkal hívják fel magukra a figyelmet. A szakellátási hálózat azonban eleve „vert helyzetből” próbálja teljesíteni a feladatát a többnyire 13 évesnél idősebb korban, komoly magatartás-zavarokkal bekerült, addigra fejlett csavargási szubkultúrát elsajátított kiskorúakkal szemben. Nemcsak a legtöbb esetben hosszú évek óta tartó veszélyeztetett helyzetük ártalmaitól nem tudja megóvni a túl későn gondozására bízott kamaszokat, hanem magatartás-zavaraik rendezésére is igen kevés eséllyel próbál vállalkozni. Igen gyakran az is emberfeletti erőfeszítést igényel, és nemritkán sikertelen, hogy a gondozók – a nagyon kevés kivételtől eltekintve teljesen nyitott gondozási helyeken – egyáltalán beszélő viszonyba kerüljenek a beutalás ellen tiltakozó, a gondozási helyek életrendjére cseppnyi figyelmet sem fordító kamaszokkal.

- A kamaszkorúak súlyának további növekedése mind a beáramlásban, mind a kiáramlásban tovább növeli a fővárosi gyermekvédelmi szakellátást érő diszfunkcionális terheket. A kamaszok nagytömegű beutalása ugyanis nemcsak a tényleg rászoruló sokéves késéssel való beutalását jelenti, hanem olyanokét is, akiket egyáltalán nem lenne indokolt kiemelni a családjukból. A beutalás tehát egyáltalán nem a kiskorú veszélyeztetettsége vagy ellátatlansága, a gondozás elégtelensége, hanem a beutalt magatartás-zavarainak a kezelésében magára hagyott család tehetetlensége miatt történik. A családból való indokolatlan kiemelés megrázkódtatásával tovább vadított kamaszok korrekciós nevelése nem tekinthető a gyermekvédelmi szakellátás feladatának, nincs is erre felkészülve, nem rendelkezik az ehhez szükséges feltételekkel, kapacitásokkal és képességekkel. Ezeknek a nagyon gyakori kamaszkori magatartászavaroknak a hatékony szakszerű rendezése kizárólag a család közvetlen közelébe telepített, annak eltökélten sokoldalú segítséget nyújtani kívánó és képes, ennek a korosztálynak a sajátos problémáira koncentrálni egészségügyi és pszichiátriai szakszolgáltatásoknak az alapellátás keretében való nyújtásával képzelhető el.

- Ezek a problémák egyre súlyosabb zavarokat okoznak a szakellátásban, mindenekelőtt azoknak a gyermekotthonoknak a működésében, amelyekbe nagy tömegben érkeznek kamaszkorban beutalt kiskorúak. Az 1997-es gyermekvédelmi törvény nyomán elindult intézményi reformok figyelmen kívül hagyták a kamaszkorosztálynak a gyermekvédelmi szakellátásban már akkor is meglévő magas arányát. A létrejött kis létszámú, széles korhatárú gyermek- és lakásotthonokba nem lehet kamaszkorban, magatartászavarokkal beutalt új ellátottakat jelentős számban helyezni anélkül, hogy az ott ellátott alacsonyabb életkorú gondozottak számára ez ne jelentene veszélyhelyzetet, amelyben a gondozási hely nem képes garantálni a törvény által szentesített gyermeki jogok érvényesülését a számukra. A fővárosi hálózatban korábban létezett olyan, „ifjúságinak” nevezett gyermekotthon-típus, amely – a törvény szellemében korszerűsítve és fejlesztve – alkalmas ennek a növekvő nyomásnak megfelelni, ez azonban átmenetileg áldozatul esett az egyoldalú reformoknak. A fővárosi önkormányzat által a kamaszkorban beutaltak sajátos ellátási szükségleteinek kielégítését biztosító férőhelyek bővítése érdekében az utóbbi két-három évben tett jelentős lépések nagymértékben csökkentették a hálózaton belül a beutaltak elhelyezéséhez kapcsolódó korábbi feszültségeket. Mind a kamaszkorosztályra orientálódó gondozási helyek, mind a speciális ellátás fejlesztése, mind pedig az utógondozói ellátás korábban rendezetlen kérdéseinek a megoldása révén a fővárosi gyermekvédelmi szakellátó rendszer komolyan előrelépett az igénybevétel oldaláról felerősödő kihívások adekvát megoldása felé.